

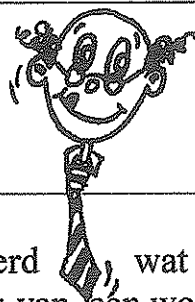
Hoofdstuk 7

Signaal-woorden

Les 1

Let op: een opsomming!

In het vorige hoofdstuk hebben we geleerd wat in-plaats-van-woorden zijn. In-plaats-van-woorden staan in de plaats van een woord dat al eerder in de tekst is genoemd. Ze wijzen terug naar iets.

In dit hoofdstuk gaat het over woorden, die een signaal geven. Ze zeggen eigenlijk: Let op, nu komt er iets belangrijks in de tekst! Dit noemen we signaal-woorden:

De meester schrijft een brief voor de ouders van de kinderen uit de klas. Dit is het briefje:

Aan de ouders,

Volgende week vrijdag gaan we weer met z'n allen op schoolreisje.

Waar we naar toe gaan is nog geheim.

Wel zijn er een paar dingen die u moet weten:

Ten eerste is het verstandig als u de kinderen die dag wat extra eten en drinken mee geeft.

Ten tweede moeten de kinderen die vrijdag een uurtje eerder naar school. De bussen staan klaar om half acht.

Ten derde kunt u de kinderen rond half zeven 's avonds weer ophalen.

Als er nog ouders zijn die volgende week vrijdag mee kunnen om te helpen, dan kunt u zich daarvoor opgeven met de strook onderaan deze brief:

✂

Ik geef mij op om volgende week vrijdag mee te helpen met het schoolreisje:

naam:

telefoon:

1. Wat moeten de ouders als eerste weten?

.....

2. Wat als tweede?

3. Wat moeten de ouders als derde weten?

De meester had opgeschreven: "Ten eerste..."

Daardoor weet je dat er daarna in de tekst komt wat de ouders als eerste moeten weten.

"Ten eerste" is een signaal-woord.

Het geeft aan wat er gaat komen in de tekst.

Dit geldt ook voor de woorden "Ten tweede" en "Ten derde".

Kijk eens naar het volgende verhaaltje.

Na het verhaaltje komt een vraag.

Kun jij die vraag beantwoorden?

Let goed op de signaal-woorden.

Herrie om een pannenkoek

Lindy's moeder is boos. Ze heeft Jeroen naar huis gestuurd en nu staat ze tegenover Lindy. Ze heeft haar handen in haar zij gezet en kijkt Lindy boos aan. Lindy kijkt een beetje verdrietig terug. "Wat heb ik nu weer verkeerd gedaan???" zegt ze zacht. Lindy's moeder hapt naar adem en dan steekt ze haar handen in de lucht. "Ten eerste ben je zonder het te vragen in de keuken bezig gegaan. Ten tweede heb je aan het gas gezeten en ten derde..." (ze stopt even om adem te halen) "Heb je er een enorme puinhoop van gemaakt!" Ze wijst naar de trap en Lindy weet wat dat betekent: Ga voor straf op je kamer zitten. Met gebogen hoofd sjokt Lindy de trap op...

4. Hoeveel dingen heeft Lindy volgens moeder verkeerd gedaan?

*Als je de signaal-woorden ten eerste, ten tweede en ten derde in een tekst ziet, weet je dat er een aantal dingen worden opgesomd.
Er zijn nog meer signaal-woorden die zo'n opsomming aangeven.*

Kijk eens naar de volgende tekst:
De signaal-woorden zijn onderstreept.

Spijt

Lindy zit op haar bed. Ze heeft straf, omdat ze samen met Jeroen pannenkoeken heeft gebakken. "Toch is het niet eerlijk..." denkt ze bij zichzelf. "We wilden mama gewoon verrassen en nu heb ik straf." Maar dan denkt ze aan de keuken. Ze grinnikt even. Overal zat beslag. Op de keukenkastjes en op de koelkast en op de vloer en zelfs tegen het plafond! Eigenlijk geen wonder dat mama zo boos is. Want zij moet het allemaal opruimen. "Nu heb ik er best spijt van..." denkt Lindy. Maar ja, daar heeft mama niets aan. Plotseling heeft ze een idee. Ze gaat mama een brief schrijven.

5. Waar zat overal beslag op?

.....

.....

.....

*Het woordje "en" kan dus ook een opsomming aangeven.
Ook kunnen komma's samen met het woordje "en" een opsomming aangeven.*

Lees de volgende teksten en beantwoord de vragen na de tekst.

Beren

Er zijn heel veel soorten beren. Kleine en grote, grijze en bruine, ijsberen en teddyberen. De teddybeer is geen echte beer. Het is een stoffen knuffelbeer. Een teddybeer lijkt op zijn grote voorbeeld: de grizzlybeer. De grizzlybeer is beslist geen knuffeldier. Het is een enorme grijze beer. Hij leeft in het noorden van Canada. Daar kun je hem bezoeken. Maar pas op! Een grizzlybeer is erg sterk. Zorg dus dat je geen ruzie met hem krijgt.

6. Welke soorten beren worden er in de tekst opgesomd?

.....

.....

Zintuigen

Je kunt de wereld om je heen op 5 manieren verkennen. Je kunt dingen zien, horen, ruiken, proeven en voelen. Dit noemen we je 5 zintuigen. Sommige mensen missen een zintuig. Die zijn dan misschien wel blind of doof. Het is dan een stuk moeilijker om de dingen om je heen te verkennen. Als je een zintuig mist, worden de andere zintuigen vaak veel beter. Dit helpt je dan om toch nog zo veel mogelijk dingen te ontdekken.

7. Wat zijn de vijf zintuigen?

.....

.....

Hieronder staat de brief die Lindy aan haar moeder heeft geschreven.
In deze brief zijn stukjes weggelaten.
Kun jij op die plaatsen iets invullen? Schrijf het er maar onder.
Je moet er voor zorgen dat de zin wel mooi blijft lopen.
Let goed op de signaal-woorden.

De brief

Lieve mama,

Het spijt me dat ik pannenkoeken heb gebakken. Ik snap nu wel dat je boos bent.
Ik wil je een paar redenen geven waarom ik het gedaan heb. Misschien dat je het
dan wat beter begrijpt.

Ten eerste wilde ik je verrassen, ten tweede, ten derde en tot
slot

Ik hoop dat je nu niet meer zo boos bent. Ik zal helpen met opruimen (als ik van
mijn kamer af mag.)

Kusjes en sorry,

Lindy.

8. Vul de zin goed in:

Ten eerste wilde ik je verrassen, ten tweede

.....,

ten derde

en tot slot!

Hier komt nog zo'n invultekst:

Belangrijk!

*Sommige mensen denken dat ze heel belangrijk zijn. Ze lopen de hele
dag te bellen met hun mobiele telefoon en ze kijken je vanuit de hoogte
aan. Maar ik denk dat alle mensen even belangrijk zijn! Of je nu groot,
....., of bruin bent. Alle mensen tellen mee.*

9. Vul de zin goed in:

Of je nu groot,

....., of bruin bent.

Les 2

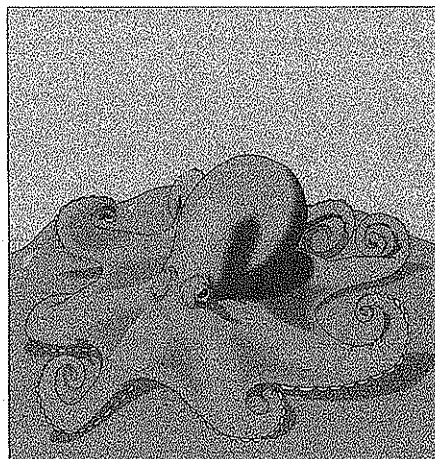
Let op: een tegenstelling!

We hebben in de vorige les geleerd wat signaal-woorden zijn.
Signaal-woorden kunnen een opsomming aangeven.
Maar er zijn nog meer soorten signaal-woorden.

In de volgende tekst staan ook signaal-woorden.
De signaal-woorden hebben we vet gedrukt.
Beantwoord de vragen na de tekst.
Let daarbij goed op de signaal-woorden.

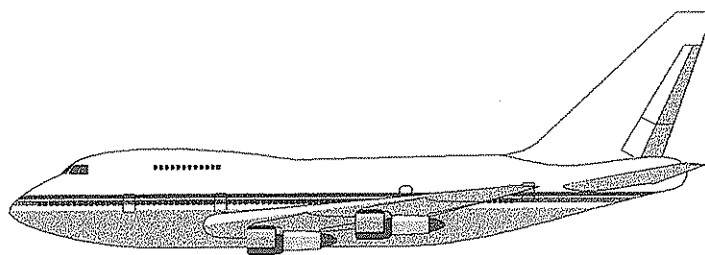
Inktvissen.

Er bestaan heel veel soorten inktvissen.
Ze leven in alle zeeën.
De meeste inktvissen hebben acht armen,
maar er zijn ook inktvissen met tien armen.
Deze armen noemen we tentakels.
Aan die tentakels zitten zuignapjes.
Daarmee kan een inktvis iets vastgrijpen.
Er zijn hele grote en hele kleine inktvissen.
De kleinste inktvis is ongeveer vijf centimeter,
maar sommige inktvissen kunnen wel een paar
meter lang worden!

1. Er staat in de tekst (regel 3):
"De meeste inktvissen hebben acht armen..."
Zijn er ook nog inktvissen met meer of minder dan acht armen?

2. In regel 10 staat:
"De kleinste inktvis is ongeveer vijf centimeter."
Hoe weet je dat er ook veel grotere inktvissen bestaan.

Vliegen

Reizen in een vliegtuig is een veilige manier van reizen. Er gaat gelukkig bijna nooit iets mis. Natuurlijk hoor je wel eens dat er een vliegtuig neer gestort is, maar met de auto gebeuren veel meer ongelukken. Je kunt dus met een gerust hart in het vliegtuig stappen.

Toch is het verstandig om de gordels in het vliegtuig om te doen en goed naar de opdrachten van de piloot te luisteren. Want stel dat er wel iets misgaat, dan is het fijn om te weten wat je moet doen.

3. Wat is een minder veilige manier van reizen dan per vliegtuig?

.....

.....

4. Het vliegtuig is een veilige manier van reizen.
Wat is alleen wel verstandig om te doen als je met het vliegtuig reist?

.....

.....

De woorden "maar" en "toch" zijn ook signaal-woorden.

Deze woorden geven aan dat er een tegenstelling in de tekst komt.

Er zijn nog meer signaal-woorden, die aangeven dat er een tegenstelling in de tekst komt.

Lees de volgende teksten en beantwoord de vragen:
Let goed op de signaal-woorden.

Kleding

Dieren hebben geen kleren aan en toch hebben ze het niet koud. Dat komt door hun mooie dikke vacht. Of hun donzige verenpak. Dat beschermt hen tegen de kou en de wind. Mensen hebben echter geen veren of een vacht. Mensen zijn kaal. En als wij in ons blootje buiten lopen, krijgen we het koud. Daarom doen we kleren aan. Vroeger 'leenden' de mensen een vacht van de dieren. Later maakten de mensen kleren van stof. En weer later maakten de mensen steeds mooiere kleding. Kleding was er niet meer alleen om je te beschermen, maar ook om je mooier te maken. Dat is nu nog zo. Maar vergeet nooit waarom we kleren aan hebben: tegen de kou. Ga in de winter dus niet in een T-shirt lopen omdat het zo leuk staat!

5. Dieren hebben geen kleren aan, hebben ze het daarom ook koud?

.....

.....

6. Er staat in de tekst dat dieren veren of een vacht hebben.
Wie zijn daarin tegengesteld aan de dieren?

.....

.....

7. Kleding is er om je tegen de kou te beschermen.
Waar is kleding nog meer goed voor, volgens de tekst?

.....

.....

Botsauto's

Het is druk op het plein. Er is kermis in de stad. Jeroen en Lindy gaan naar de botsauto's. Daar komen ze Amir, een jongen uit hun klas tegen. "Hé, Amir, zin in een ritje in de botsauto's?" roept Jeroen. Amir lacht en knikt. Jeroen schept altijd vreselijk op over de botsauto's. Hij zegt dat hij iedereen aan kan. Amir wil wel eens zien of dat waar is... Lindy blijft aan de kant staan. "Ik ga tegen de winnaar" zegt ze. Amir en Jeroen botsen telkens hard tegen elkaar. Amir grijnst en is niet bang. In tegenstelling tot Jeroen! Die ziet bijna groen van misselijkheid en zijn ogen puilen uit als Amir met een vaart op hem af komt. Na drie flinke botsingen stuurt Jeroen naar de kant. Hij springt uit de botsauto en geeft zomaar op straat over. Lindy lacht. "Hé opschepper, ik denk dat ik het van je over neem. Als ik je zo bekijk heb je nog nooit in een botsauto gezeten!" zegt ze en ze knipoogt tegen Amir.

8. Amir is niet bang. Wie is er wel bang?

.....

Winter

Ik vind het heerlijk als het winter is. Hoe kouder, hoe beter. Lekker schaatsen en sneeuwballen gooien! En natuurlijk sleetje rijden. Als er veel sneeuw ligt, bouw ik met mijn broertje een grote sneeuwpop. Een echte, met ogen, een wortel als neus en een bezem in zijn hand. Ja, van mij mocht het wel altijd winter zijn.

Maar ik snap best, dat mijn oma de winter niet leuk vindt. Ze kan niet zo goed lopen. In de winter is ze bang dat ze uitglijdt. Gelukkig vindt oma het wel leuk om naar onze sneeuwpop te kijken.

Martijn

9. Martijn vindt de winter heerlijk.
Zijn er ook mensen die niet van de winter houden?

.....

.....

Hieronder staan een paar tekstjes met signaal-woorden.
Na de signaal-woorden zijn de zinnen opengelaten.
Je mag hier zelf een goede zin van maken.
Schrijf die zin er maar onder.
Let wel goed op de signaal-woorden:

Knikkers

Een paar keer in het jaar loopt iedereen er weer mee: knikkers.
Op het schoolplein wordt het ene knikkerpotje na het andere gemaakt.
Er zijn een heleboel soorten knikkers.
De meeste zijn gemaakt van glas, maar
Er bestaan hele mooie knikkers.
Er zijn zelfs grote mensen die knikkers verzamelen.

10. De meeste zijn gemaakt van glas, maar.....
-
-

Opstel.

Soms moet ik een verhaal schrijven van de meester. Een opstel noemt hij dat. Ik vind het helemaal niet leuk als we een opstel moeten schrijven. Schrijven is alleen leuk als het mag, niet als het moet. Dit keer mogen we zelf weten waar het over gaat. Ik wilde eerst een verhaal gaan schrijven over dino's, maar
Daarom maak ik nu maar een verhaal over het schrijven van opstellen.

11. Ik wilde eerst een verhaal gaan schrijven over dino's, maar
-
-

Les 3

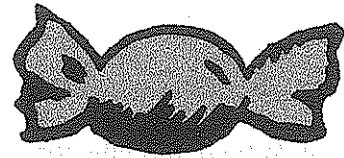
Let op: een oorzaak!

*We hebben gezien dat er verschillende soorten signaal-woorden zijn.
Sommige signaal-woorden geven aan dat er een opsomming in de tekst komt:
ten eerste, ten tweede, en, enzovoort.
Andere signaal-woorden geven aan dat er een tegenstelling wordt gegeven:
maar, toch, echter, enzovoort.*

Er zijn nog meer verschillende soorten signaalwoorden.
In deze les komen signaal-woorden aan de orde,
die aangeven dat er een reden of oorzaak wordt gegeven.
Lees het volgende tekstje:

Snoep.

De meeste kinderen houden van snoep.
Ook veel grote mensen vinden het erg lekker.
Het is niet goed om veel snoep te eten.
Snoep is slecht voor je tanden, omdat er veel suiker in zit.

1. Waarom is snoep slecht voor je tanden?

.....

.....

*Het signaal-woord "omdat" geeft aan dat er een reden of oorzaak komt.
Er zijn meer signaal-woorden die een oorzaak of reden aangeven.
In de komende teksten komen een paar van deze signaal-woorden aan de orde.*

Huiswerk!

Bas zit op de HAVO. Hij krijgt veel huiswerk. Bijna elke dag moet hij leren. Dat vindt hij niet zo leuk. Bas doet liever iets anders. De vader van Bas werkt bij de spoorwegen. Daarom mag het hele gezin vrij reizen met de trein. Dat is leuk, je kunt zomaar in de trein springen en ergens heen gaan. Nu heeft Bas iets leuks bedacht. Als hij moet leren neemt hij zijn boeken mee in de trein. Hij stapt in de trein en gaat dan leren. Hij zegt dat het leren dan beter gaat. Hij legt zo grote afstanden af. Soms gaat hij naar Delfzijl, een andere keer naar Maastricht. En het leren lukt hem dan best. Hij moet wel in de gaten houden dat hij op tijd weer terug gaat naar huis. Dat is niet zo moeilijk voor Bas: hij kent het spoorboekje haast uit zijn hoofd!

2. Waarom mag het hele gezin van Bas vrij reizen met de trein?

.....

.....

Wolkenkrabbers.

Een hele hoge flat noemen we ook wel een wolkenkrabber. In Nederland hebben we een paar echte wolkenkrabbers. Als je een wolkenkrabber gewoon van steen en hout zou maken, zou hij gelijk weer instorten, want het gebouw wordt dan namelijk veel te zwaar. Om toch een wolkenkrabber te kunnen bouwen worden er stalen balken gebruikt. Van die stalen balken kun je het skelet van een gebouw maken. Om dat staalskelet worden stenen of betonnen muren gebouwd. Die muren hoeven het gebouw niet meer te dragen. Dat doet het stalen skelet. Zo kun je hele hoge flats bouwen.

3. Waarom stort een wolkenkrabber in als je hem van steen en hout zou maken?

.....

.....

Een droevig verhaal

Dit is een droevig verhaal. Het is dus alleen voor kinderen die van droevige verhalen houden. En het is een kort verhaal. Het is dus alleen voor kinderen die van een droevig, kort verhaal houden. En het is een verhaal met veel zand. **Daarom** is het alleen voor kinderen die van een droevig, kort verhaal houden met veel zand erin.

Dit is het verhaal: er was eens een hondje. Het was zestien jaar en liep door de woestijn. Heel alleen. Zand, zand en nog eens zand. Ach jee, die arme hond liep mank, tong uit zijn bek en blaffen kon hij ook al niet meer. Het was een zielig hondje. Een hondje zonder naam.

Ineens zag hij een leeuw. "Hollen," dacht hij.

Maar ja, een hond van zestien jaar. Mank... alleen... Nou ja, je begrijpt het wel.

(Hans Lintel, 1995)

4. Waarom is dit alleen een verhaal voor kinderen die van een droevig, kort verhaal met veel zand erin houden?

.....

.....

De autovrije zondag

Eén keer per jaar is er in een aantal steden een autovrije zondag. Op deze zondag worden er allerlei leuke dingen georganiseerd. Er mogen dan de hele dag lang geen auto's rijden. **Daardoor** kun je bijvoorbeeld skaten op een weg die normaal gesproken heel druk is. De autovrije zondag wordt georganiseerd om de mensen te laten zien hoe de stad eruit ziet zonder auto's. En natuurlijk is zo'n dag zonder auto's ook heel goed voor het milieu!

5. Hoe komt het volgens de tekst dat je kunt skaten op een weg die normaal gesproken heel druk is?

.....

.....

Brandalarm

Stel dat er brand uitbreekt in jullie huis. Dan ren je natuurlijk naar buiten. En wie weet bel je de brandweer. Die kan dan komen om de brand te blussen.

Maar als je slaapt, merk je niet meteen dat er brand is. En door de rook kun je bewusteloos raken. **Daarom** hebben veel mensen rookmelders in huis. Dat zijn kleine doosjes die je aan de muur hangt. Als er rook in huis is, beginnen ze verschrikkelijk hard te piepen. En als je slaapt, wordt je van dat gepiep echt wel wakker. Best belangrijk dus, zo'n brandalarm!

6. Waarom hebben mensen een rookmelder in huis?

.....

Lachen

"Lachen is gezond" Dat hoor je de mensen vaak zeggen. En ze hebben gelijk, **want** als je lacht ontspan je jezelf. Bovendien worden andere mensen ook vrolijk als je lacht. Lachen werkt dus aanstekelijk. En lachen kost je weinig inspanning. Boos kijken **daarentegen**, kost heel wat meer moeite. Daarvoor heb je bijna alle spieren van je gezicht nodig. Dus waarom zou je dat doen? Lachen is niet alleen gezonder, maar ook leuker voor de mensen om je heen!

7. Waarom is lachen gezond?

.....

8. Wat is volgens de tekst het tegenovergestelde van lachen?

.....

Eieren

Er zijn een heleboel dieren die uit een ei worden geboren.
Natuurlijk komen kippen uit eieren.
Maar wist je ook dat schildpadden uit eieren worden geboren?
Zeeschildpadden leggen 's nachts eieren op het strand.
Ze begraven de eieren onder het zand.
Dat duurt heel lang want schildpadden zijn geen snelle beesten.
Daarna gaat de moederschildpad terug naar de zee.

Pinguïns worden ook uit eieren geboren.
Een pinguïn-moeder legt één ei, aan het begin van de winter.
Als het ei er is gaat de moeder weg om eten te zoeken.
De vader broedt het ei dan verder uit.
Hij heeft een extra lang vel onder aan zijn buik.
Het ei legt hij op zijn voeten.
Dan hangt hij het vel eroverheen, daardoor blijven de eieren lekker warm.
Alle pinguïn-vaders blijven zo stil staan.
In de koude sneeuw, zonder eten.
Wel zestig dagen achter elkaar!
Daarna komt de kleine pinguïn eruit.

9. Waarom duurt het lang voordat de eieren van schildpadden onder het zand zijn begraven?

.....

10. Hoe blijven de eieren van pinguïns lekker warm?

.....

Hieronder staan twee invul-tekstjes met signaal-woorden.
De zinnen met signaalwoorden zijn opengelaten.
Maak die zinnen goed af, maar let wel goed op de signaal-woorden:

Spiegels

Tegenwoordig heeft iedereen thuis wel een spiegel.

Dat was vroeger wel anders!

Spiegels werden toen niet van glas gemaakt maar van puur zilver en goud.

Ze waren zo goed gepoetst dat je er jezelf in kon zien.

Natuurlijk waren die dingen hartstikke duur, daarom

11. Natuurlijk waren die dingen hartstikke duur, daarom

.....

Onweer

We waren afgelopen zomer op de camping. Dat was erg leuk. We hebben heerlijk weer gehad, zodat we lekker konden zwemmen. En natuurlijk hebben we veel buiten gespeeld met onze nieuwe vriendjes en vriendinnetjes op de camping.

Op een avond onweerde het heel hard. Je zag de bliksem en direct erna hoorde je de donder. We waren heel erg bang, omdat Het was heel eng en ik ben bij papa en mama in de slaapzak gekropen. Gelukkig sloeg de bliksem niet op de camping in.

12. We waren heel erg bang, omdat

.....

Les 4

Allemaal signalen.

In dit hoofdstuk zijn we allerlei signaal-woorden tegengekomen.

Er zijn signaal-woorden die aangeven dat er een opsomming in de tekst staat.

Ook zijn er signaal-woorden die aangeven dat er een tegenstelling of een oorzaak in de tekst gaat komen.

Als je een signaal-woord tegenkomt in een tekst,

kun je al een beetje voorspellen wat er verder in de tekst gaat komen.

Dit helpt je bij het begrijpen van zo'n tekst.

Lees de volgende teksten en beantwoord de vragen.

Vergeet niet jezelf de vijf vragen voor het lezen te stellen.

De antwoorden op die vijf vragen hoeft je niet op te schrijven.

De zee

Nederland grenst aan Duitsland en België. Maar er is ook een gedeelte van Nederland dat aan zee ligt. Veel mensen houden van de zee. Je kunt er heerlijk in zwemmen of varen op de golven. Bij slecht weer is de zee nog altijd mooi om naar te kijken. Vroeger vonden de mensen de zee helemaal niet leuk. Veel boten zijn vergaan en mensen verdronken. En omdat er nog niet zulke stevige dijken waren, kwamen er ook veel mensen om door overstromingen. Gelukkig is dat nu anders!

1. Grenst Nederland alleen aan Duitsland en België?

.....

.....

Drinken

Mensen bestaan voor 70% uit water. Daarom is het nodig dat we veel drinken. Elke dag een liter of twee. Dat lijkt best veel, maar we hebben het echt nodig!

Het gezondste drinken dat er is, is water. Dat is de beste dorstlesser en er zit niets in wat je lichaam niet kan gebruiken. Natuurlijk is het ook goed om melk of vruchtensap te drinken, want daar zitten kalk, vitamines en mineralen in. Allemaal voedingsstoffen die je nodig hebt.

Veel kinderen vinden cola en sinas lekkerder dan water. Natuurlijk geeft het niets om daar af en toe een glaasje van te nemen. Maar bedenk wel: het is minder goed tegen de dorst en erg slecht voor je tanden. Bovendien wordt je van veel cola ook nog eens dik. Dus: heb je dorst, neem eerst een paar glazen water en dan iets wat je echt lekker vindt. Dat scheelt geld en het is gezonder.

2. Waarom is het nodig dat we veel drinken?

.....

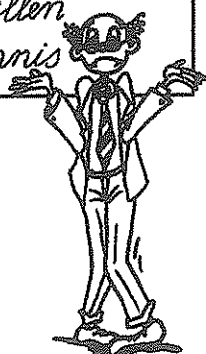
3. In de tekst staat dat het ook goed is om melk of vruchtensap te drinken. Waarom is dat ook goed?

.....

4. Is het goed om altijd sinas en cola te drinken? Waarom wel of waarom niet?

.....

soort tekst
waarom en hoe
voorspellen
voorkennis

Zwart-wit

Als Lindy en Jeroen het schoolplein oplopen, zien ze Farhid in een hoekje zitten. Farhid zit bij hen in de klas. Hij komt uit Afrika en is een echte neger. Lindy loopt naar hem toe. Ze ziet wel dat Farhid niet vrolijk is. "Hé, Farhid, wat is er met jou aan de hand?" zegt ze. "Ik mag niet meedoen." zegt Farhid en hij kijkt Lindy een beetje droevig aan. Lindy trekt haar wenkbrauwen op. "Oh, waarom niet?" "Ze zeggen dat ik een zwarte ben en daarom mag ik niet meedoen." Farhid staat op. Hij haalt zijn schouders op en zucht: "Zo gaat het nu al de hele week." Met een hangend hoofd en zijn handen in zijn zakken sloft hij weg.

Lindy is boos, ze balt haar handen tot vuisten. "Wat gemeen om iemand niet mee te laten doen omdat hij een andere huidskleur heeft!" zegt ze tegen Jeroen. "Ja, da's gewoon discriminatie!" vindt hij. "Discrimi-wat?" zegt Lindy. "Nou, dat ze hem anders behandelen, omdat hij er anders uit ziet. Discriminatie," zegt Jeroen. "Discrimi-dinges of niet, het is gemeen," zegt Lindy. "En ik ga ze een lesje leren!"

Die middag komt Lindy op school met een pikzwart gezicht. Ze heeft zich geschminkt. "Hé daar hebben we zwarte piet!" roept één van de kinderen uit haar klas. Lindy lacht een beetje. "Mag ik met jullie meedoen?" vraagt ze aan een groep kinderen. "Tuurlijk!" zeggen ze. Lindy wijst naar Farhid. "Mag hij ook meedoen?" vraagt ze. "Nee!" roept Bart heel hard. "Hij is zwart!" Jeroen begint te lachen hij is naast Lindy komen staan. "Zij toch ook?" zegt hij en wijst naar Lindy. Meer kinderen beginnen te lachen. "Ja, zij is ook zwart en zij mag wel meedoen. Dat klopt niet Bart!" Bart lacht. "Maar onder dat zwart zit wit. Zij is net als wij!" schreeuwt hij. "Puh," zegt Lindy. "En denk je dat er onder het zwarte velletje van Farhid iets anders zit dan onder dat witte velletje van jou, Bart?" vraagt ze. Het is stil geworden. Alle kinderen kijken Bart aan. Bart is rood geworden. "Nee, dat niet, maar..." verder komt Bart niet. Alle kinderen roepen door elkaar. "Farhid is hetzelfde als wij," roept de één. "Dan mag hij dus meedoen," zegt een ander. "Laat Bart maar aan de kant gaan zitten" zegt een derde. Maar dan komt Farhid naar voren. "Ik vind dat Bart ook mee mag doen. Anders is het net zo goed discriminatie," zegt hij met een knipoog naar Lindy en Jeroen.

5. Waarom mag Farhid niet meespelen?

.....

6. Wat betekent discriminatie?

.....

Gerbils

Een gerbil is een woestijnratje. Het is geen echte rat, maar een muis. 'Woestijnrat' is dus geen goede naam voor een gerbil.

Gerbils leven in de woestijn en daarom is het handig dat ze maar weinig water nodig hebben. Hun hele lichaam is aangepast aan het leven in een droog gebied. Ze plassen bijna niet en hun poep is heel droog. Op die manier verliezen ze geen onnodig vocht. Handig hè.

7. Wat is een gerbil?

.....

8. Waarom is het handig dat gerbils maar weinig water nodig hebben?

.....

.....

Les 5

Nog eens oefenen.

We gaan nu nog eens oefenen wat we tot nu toe allemaal geleerd hebben.
De signaal-woorden zijn nu niet meer vetgedrukt.
Je moet ze nu zelf kunnen herkennen:

De kaasmakerij.

- 1 Op sommige boerderijen maken ze nog zelf kaas.
Weet je hoe dat gebeurt?
Om kaas te maken wordt eerst de koe gemolken.
Ten tweede wordt de melk in een grote pan, de tobbe, gedaan.
- 5 Daarna wordt er stremsel toegevoegd.
Stremsel is een stof die ervoor zorgt dat de melk dik wordt.
Als de melk heel dik geworden is heet het wrongel.
De vierde stap is dat deze wrongel in een machine wordt gedaan.
Daarin wordt het in stukjes gesneden.
- 10 Ten vijfde wordt er wat zout toegevoegd en wordt het in bakjes gedaan.
Als laatste moet er dan gewacht worden.
Over vier weken is de kaas klaar!

1. Wat is een tobbe (regel 4)

.....

2. Wat is stremsel (regel 5)?

.....

3. Wat is wrongel (regel 8)?

.....

4. Noem de zes punten om kaas te maken.

.....

.....

.....

De zandmannetjes

Eens heel lang geleden, woonden er op een grote zandvlakte twee mannetjes. Het waren maar rare kereltjes. Ze hadden een grote pet op met een klep. Ze hadden keurige jasjes aan en mooie broekjes, maar schoenen droegen ze niet. Weet je waarom niet? Omdat ze daar toch maar zand in zouden krijgen. En dat is erg lastig. Verder hadden ze een lange baard. "O," zul je zeggen, "dat waren kabouters." Niks hoor. Het waren helemaal geen kabouters. Het waren echte zandmannetjes. Op een dag waaide het heel hard. De wind pakte de zandkorrels bij hele hopen tegelijk op en smet ze over de vlakte. Het zand schuurde langs de petten van de zandmannetjes, het knarste tussen hun kiezen en het kroop in hun oren, hun neus en hun ogen.

"Bah!" zei Mul, het ene zandmannetje. "Ik word er doodziek van." "Ja," zuchtte Rul, het andere zandmannetje "Als we nou eens ergens konden schuilen..." Maar er was niets dan zand en achter zand kun je niet schuilen. Ineens kreeg Mul een goed idee. "We moeten hier plantjes laten groeien," zei hij "Die houden het zand vast met hun worteltjes. Dan kan het hier niet meer zo stuiven." "Dat zou fijn zijn," vond Rul. "Dan hoeven we nooit meer soep met zand te eten." En dus gingen de twee mannetjes op zoek naar plantjes. Maar ja, ik heb je al verteld dat er alleen maar zand was. De zandmannetjes zochten en zochten, maar ze vonden natuurlijk niets. Na een poosje gaven ze het op en gingen verdrietig met hun ruggen tegen elkaar zitten. Toen waaide er ineens iets zachts tegen het gezicht van Mul. Hij pakte het zachte ding beet en keek ernaar. Het was een zaadpluisje van een plant. "Joepie!" riep Mul en hij sprong op. "Dit kunnen we in de grond zetten en dan komt er vanzelf een plantje!" Samen groeven ze een gaatje en daar deden ze het zaadje in. Een paar weken later stond er een mooie plant op de vlakte. En het duurde niet lang of er kwamen nog meer planten. En toen stoof het niet meer zo op de vlakte.

(P. Taylor, 1970)

5. Waarom hebben de zandmannetjes geen schoenen aan?

.....

6. Wat wordt bedoeld met dit (regel 12 van alinea 2)?

.....

